

SZIKORÁNÉ DR. KOVÁCS ESZTER
Bessenyei György Tanárképző Főiskola
Nyíregyháza

A befogadás és alkotás művészi folyamata Nagy László: József Attila! című versében

Az emlékvér 1966-ban Nagy László: „Arccal a tengernek” című kötetében jelent meg.

A népköltészeti ihletettség és a nagy elődök – közöttük József Attila – hatása meghatározta Nagy László költészetét. Objektív, a költőelődhez való kötődését nem befolyásoló tényező, hogy Nagy Lászlót háromszor tüntették ki József Attila-díjjal, 1950-ben, 1953-ban és 1955-ben.

Nagy László korai metaforikus látomásköltészetét a népköltészet-, az elvont szépség iránti szeretet és a mély humánus jellemzi. Legfontosabbnak az emberi értékek meg-, illetve továbbmentését tartotta ugyanúgy, mint József Attila, csak a történelmi, társadalmi miliő volt más. Mindkét költő szemléletében közös az is, hogy a lehetőségeket a végletekig keresik, nem adják fel. Lírájuk elmarasztalja a l'art pour l'art művészetét.

Az emberiség valós értékeiért aggódó Nagy László indulását a dal műfaja jellemzi, de korántsem gondatlan, fiatalos kedélyű versek ezek sem. A dal után a hosszúének műfaja, majd versfordítások következnek.

Az 1960-as években sajátos lírai műfaji változattal jelentkezik: ez a portrévers. Merész tragikus sorsú művészekről – Csontváryról, Bartókról, József Attiláról – keletkezik portrévers. E műfaj lényegi jellege, hogy a legnagyobb példaképeit állítja az utókor elé. Mégsem egyszerűen, kegyelettel íródott emlékkersek ezek. A pesszimista művészsorsokat megidéző versekben felfedezhetjük saját eszméinek foglalatát is.

A „József Attila!” című költeménye nagy erejű, érzelmileg felfokozott, rapszodikus menetű, rövid sorokra tördelt verssorokból felépülő mű. A vers érzelmi töltését, személyes – mintegy kapcsolatteremtő, megszólító, kontaktusba ágyazott közlését – jellegét a cím utáni és a verset záró felkiáltójel is kiemeli, nyomatékosítja. A József Attila-portré mögött többlettartalomként a vers menetével párhuzamosan a költőelődhez való viszonyát -, az embert, a jellemet értékelő gondolatát is megfogalmazza. Úgy idézi meg József Attilát, hogy „perlekedik” vele, de soraiból a mély emberség, együttérzés, a tragikus sors feletti fájdalom csendül ki. Mindent elfogad, ami a nagy költőelőddel kapcsolatos, hiszen mindaz a nagyságot, a „Mindenségg”-et jelenti. Csak egyetlen ténnyel, az öngyilkosság gondolatával nem tud azonosulni. Nem tudja vagy nem akarja elfogadni a reménytelenséget, a veszteséget, az önpusztítást.

József Attila része a magyar hagyománynak. A hozzá való kötődés, a szövetségkeresés igénye érlelhette meg a költőben ezt a portréfestésbe sűrített vallomást, azonosulást. Így válik a költőelőd sorsának értelmezőjévé, és ez lesz az alapja az általa megfogalmazott költői üzenetnek.

József Attila az a költő, akit az elhivatottság, a szenvedés, a nagyra törekvés, ugyanakkor a meg nem értettség és a szeretethiány érzése jellemez.

A költő sorsán töprengő Nagy László a költői sors értelmét keresi, azon medítál, töpreng úgy, hogy gondolati párhuzamként megjeleníti saját sorsának értelemkereső motívumát is.

A reményt adó, a reményt keltő szóért faggatja az érzelmi telítettségében egyre fokozódó belső párbeszéd a nagy elődöt.

A költemény alapja, alaphangja a „Miért” kérdésre választ kereső költő tűnődése, ellentétező párhuzamba burkolt okfejtése. Az okozat, a költői sors vége, a tragédia valósága: József Attilát felőrölte tragikus életének sok-sok terhe, betegsége.

Az, hogy sorsa „megpecsételt”, a versindító 1-2. sorban már benne van:

„Miért játszott a szíved, te szerencsétlen
rombolva magadat szüntelen téiben,
építve dalra dalt,
S kifűlva
kigyúrva
ésszel mérhető pontokon is túlra
tudatod mért nyilalt?”

Az önemészítő emberi létet úgy vázolja elének, hogy József Attila verseiből átvett szavakat, szókapcsolatokat, versmondatokat épít be. Így nemcsak emberi alakját, de költészetét, elveit és mércéit is megidézi. Az első ilyen utalás az „Ars poetika” című versből való: „ésszel mérhető pontokon is túlra/tudatod mért nyilalt”. Nagy László kérdve kutat, a megpróbáltatásokkal teli életből a József Attilára oly nagy mértékben jellemző tudatosságot emeli ki: „Hiszen te tudtad”.

A „Karóval jöttél” motívumával folytatódik a sorsfeltárás: „álmaid orra buktak/magad örökre kicsuktad”. A sikerek hiányát a magány, a betegség, a szeretethiány érzése fokozza a „Tudod, hogy nincs bocsánat” című költemény világával: „s árván, idétlen,/emberségre, hű szerelemre étlen”.

A halálra „ítéltség” tényét el kell fogadni azzal az embivalens érzéssel, hogy: „villámoló tálból eszed a halált”, bár „a nagy: te vagy”, „s te, a Mindenség summáslegénye/részt se kaptál, pedig az egészre futotta érdemed”: ez egyben elismerő vallomás is. Nagy László tudati azonosulással vallja: „tudom én is”. *Lírai személyiségével belép a vers világába.* A költőelőd sorsát követve makacsul esdekel, nem akarja elfogadni a kész reménytelenséget. Az ismételten megidézett „Ars poetika”: „Mindenség”-motívuma a költő sorsának érdemtelenségét példázza szembeállító ellentéttel: „te, a Mindenség részt se kaptál”.

A „Csak szólhatnál, hogy: érdemes!” „felszólítással bizonyosságot szeretne hallani tőle, mert őnmaga, azaz Nagy László „belerémüli”, ha ő készít „józan zárómérleget”. Az „Ódából” kinövő „Törd fel a törvényt, ne latold!” felhívással a bizonyosságra váró költő vágya fogalmazódik meg. Az élettől meggyötört embert külsőleg is megidéző kép: „kajla kalapod, vértanú vállad” a „Nem emel föl” motívumával zárul: „e megváltatlan földi lét”. A vers címének megszólítás értékű megismétlése: „József Attila!”, majd az azt követő nyomatékos fel- és megszólítás: „te add nekem a reményt” summázza, hogy csak a megszenvedett sorsú, „kintől bélyeges” költőelőd hitheteli el vele, hogy érdemes.

Az alkotó költői képzelet a közöny, a „radioaktív iszony” világába tart, saját korának elértéktelenedésébe, amelyet József Attila: „Nagyon fáj” és a „Reménytelenül” című verseivel, illetve verseiből illusztrált: „félék, hogy minden rejtelmet kibont,/s végül már semmi se fáj,/ Hogy el ne jussak soha ama síkra...”.

Nagy László a teljes azonosulásig vállalja József Attila sorsát, de amibe nem akarja követni az „ama sík”, ahová nem akar eljutni; ezért hangzik el a drámaian feszült felszólítás: „elém te állj”.

Az öngyilkosságot, az önpusztítás gondolatát nem tudja és nem is akarja elfogadni.

A beszélő helyzetet nehéz, ezért kéri, várja József Attilától a reményt: „Segíts, hogy az emberárlók szutykát / erővel győzze a szív, /szép szóval a száj!”. A verset záró sz-sz alliteráció értelmi, érzelmi, hangulati egységet teremt. A szellem és a szerelem segítségétől remélheti az emberi, költői lét értelmes folytonosságát.

Nagy Lászlóra jellemző az a szemlélet, hogy a személyesség nála soha nem jelenti saját létének feltételt. A költő az emberiség sorsáért aggódik, az emberséges lét folytatásában szeretne

reménykedni. A tiszta humánus hangján szól, az igazi, tiszta értékeket félti, védi verseiben. Ezért nem akarja földadni a reményt. Ezáltal válik ez, a gondolatiságában is összetett portrévers létértelmező szemponttá, melynek középpontjában a tisztaságot, a rendet, a törvényt vigyázó József Attila és általa a mindig adott érvényű költősors áll.

HEGEDÚS KATALIN

Jankó János Általános Iskola és Gimnázium
Tótkomlós

Angolóra a könyvtárban

1. Warming-up activities – bemelegítő gyakorlatok
What is a library? Make a definition.
Let's make a spider chart.
(groups)
A library is a place where you can ...
...
2. How can you get to the library?
When and how can you get /borrow a book?
What other things are there in a library?/besides books?/
3. Let's say this is a TOWN.
We are at the railway station. We are in the waiting-room now.
Have a look at the street map. Take the street plates, find the streets, and put the street plates on. Then come back.
If a plate is missing, then make one.
In which street would you like to live? Why? (pairs)
4. We are going to travel to Italy.
Go and find a newspaper for the journey.
Go and find a good book.
Go and find an English lesson on the computer-you may need this language in Italy too.
5. Speak about your chosen book/newspaper. /individual/
6. Let's listen to the computer lesson.
What's happening?
Act it out. (The teacher gives examples.)
7. You can get some information about Italy in Olive Fairhall's Search and Write
Collect some information and tell us. /pairs/
Find some interesting information in the other English books. /individual/
8. You can take a crime story with you, and read on the train.
Have a look at the book.
Peter Viney: Strawberry and the Sensations
Look at the pictures very attentively. /pairs/
Can you eat Strawberry?
What is „the Sensations”?
Let's read the text on page 12.